Samengevat: het effect van de F&L-methode (opnieuw) onderzocht

Onderzoek naar de effectiviteit van de F&L-methode voor leerlingen met dyslexie

Het Expertisecentrum Nederlands verricht een grote nieuwe effectstudie over dyslexiebehandeling met de F&L methode®. Melissa in 't Zandt, MSc (onderzoeker) en dr. Martine Gijsel (senior onderzoeker) beschrijven de studie en resultaten in hun onderzoeksrapportage[1].

Bij de behandeling met de F&L-methode hebben leerlingen een significante vooruitgang op lezen en spellen. Het gaat hierbij om grote effecten. Hieronder een samenvatting van het F&L-expertisecentrum.

Doel van het onderzoek

Dit onderzoek geeft antwoord op de vraag wat het effect is van de behandeling voor dyslexie met de F&L-methode® (Fonologische & Leerpsychologische Methode)[2] bij leerlingen met de diagnose dyslexie volgens het Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling (PDDB) 2.0, en bij diverse subgroepen.

Het onderzoek is een vervolg op eerdere onderzoeken naar de behandelresultaten van de F&L-methode in 2008-2010 (Van Geffen et al., 2008; Gijsel, 2009; Gijsel & Bosman, 2010). Zijn de positieve resultaten op het gebied van lezen en spellen uit deze eerdere onderzoeken ook terug te vinden bij de huidige groep leerlingen die onderzocht en behandeld is binnen de strakke kaders van PDDB 2.0?

Nieuwe groep leerlingen onderzocht

De onderzoeksgroep van dit onderzoek is op een aantal punten vernieuwd t.o.v. de vorige onderzoeken. Eerder in 2008-2010 werden leerlingen bestudeerd uit de periode van vóór het dyslexieprotocol. Ze hadden een diagnose dyslexie of een vermoeden van (ernstige) dyslexie. Deels werden er andere onderzoeksinstrumenten gebruikt. Leerlingen kregen vooraf soms enige begeleiding op school, maar soms ook niet. Destijds kon de hardnekkigheid van de problematiek dan ook niet vooraf worden vastgesteld.

De nieuwe onderzoeksgroep bestaat uit >1000 leerlingen die in de periode 2009 t/m 2024 in behandeling zijn geweest bij Stichting Taalhulp of bij Krebbers Logopedie en Dyslexie, volgens de richtlijnen van het PDDB 2.0. Bij al deze leerlingen is bij onderzoek *hardnekkigheid* van de problematiek geconstateerd en dyslexie vastgesteld. Deze leerlingen hebben voor het onderzoek allemaal een *gestructureerde lees- en/of spellinginterventie op school* gehad van minimaal 20 weken op ondersteuningsniveau 3 (ON3).

De lees- en/of spellingproblemen in de huidige doelgroep zouden dus hardnekkiger kunnen zijn dan in de vorige studie.

---

[1] Melissa in 't Zandt en Martine Gijsel. Onderzoeksrapportage: Het effect van de F&L-methode (opnieuw) onderzocht. Expertisecentrum Nederlands, 2025.

[2] Zie www.fenlexpertisecentrum.nl voor de F&L-methode® en de F&L-software voor de behandeling van dyslexie.

Dle's

De rapportage gebruikt, naast de ruwe scores, het didactische leeftijdsequivalent (dle) als maat voor de lees- en spellingvaardigheid van leerlingen, net als in de eerdere effectstudie van Gijsel & Bosman (2010). Zo kunnen de resultaten van beide onderzoeken goed worden vergeleken. Dle's worden veel gebruikt in de behandelpraktijk en geven de mogelijkheid om de vooruitgang van leerlingen (met zichzelf) tijdens de behandeling vast te stellen zonder een controlegroep.

Vervolg

Deze rapportage is het eerste deel van een uitgebreide nieuwe effectstudie over de F&L methode. In het tweede deel zullen naast de dle's ook andere statistische maten worden toegepast. Ook zal worden ingegaan op de meetmomenten op school. Hiermee wordt de vooruitgang van de interventie op school vergeleken met de vooruitgang tijdens de F&L-behandeling. De resultaten worden gepubliceerd in meerdere vaktijdschriften.

Hieronder volgt een beknopt overzicht van de resultaten en conclusies. Voor de opzet van het onderzoek, de methode, de hypotheses, procedure, de bespreking van de resultaten en de conclusie verwijzen wij naar de rapportage van de effectstudie.

Vooruitgang op lezen en spellen

Bij de behandeling met de F&L-methode is er een significante vooruitgang op lezen en spellen. Het gaat hierbij om grote effecten.

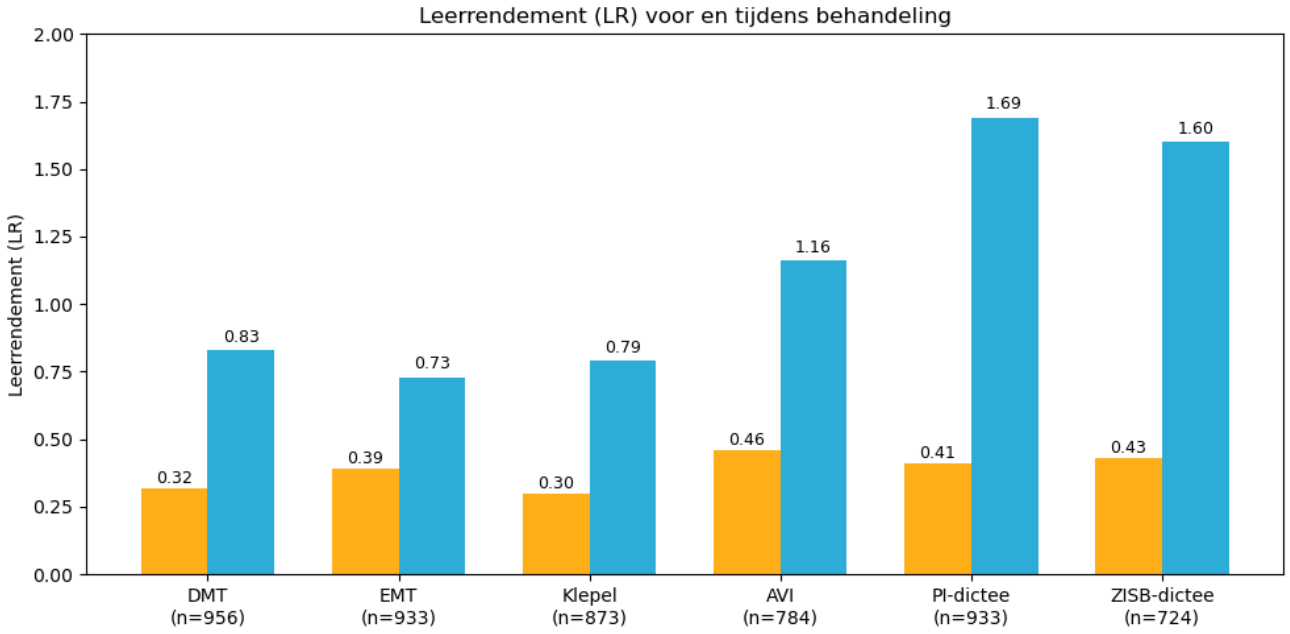

Oranje: vooraf aan behandeling (pre-test lr). Blauw: tijdens behandeling (delta-lr). Leerrendement (LR) = dle/dl. n = aantal leerlingen. Data: zie tabel 3 van de rapportage (blz. 11)

De resultaten zijn in lijn met het eerdere effectonderzoek van Gijsel & Bosman, 2010.

Dat impliceert dat de behandeling met de F&L-methode effectief is geweest, voor het verbeteren van de lees- en spellingresultaten van leerlingen met dyslexie. *De effecten bleken voor zowel lezen als spellen groot* en waren het grootst voor spellingvaardigheid, daarna voor de leesvaardigheid van teksten en het kleinst voor de leesvaardigheid van losse woorden. Dit betekent dat leerlingen met dyslexie, met een grote achterstand en hardnekkigheid van de lees- en/of spellingproblemen ondanks extra structurele hulp op school wel degelijk vooruitgang boeken na een specialistische behandeling met de F&L-methode in de gezondheidszorg.

Alle leerlingen in deze studie hebben een dyslexieverklaring en een interventietraject van minimaal 20 weken op school gehad binnen de kaders van het Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling 2.0. De lees- en/of spellingproblemen in de huidige doelgroep zouden dus hardnekkiger kunnen zijn dan in de vorige studie.

Effectief bij verschillende groepen leerlingen

De onderzoekers hebben ook verschillende subgroepen leerlingen onderzocht, onder andere:

- Doublure
- Onderbouw/middenbouw/bovenbouw
- Comorbiditeit
- Meertaligheid

Bij alle subgroepen gingen de leerlingen significant vooruit op lezen en spellen. Hieronder de belangrijkste resultaten uit de rapportage.

Doublure

Leerlingen die niet gedoubleerd hadden bleken een sterkere groei door te maken op lezen en spellen dan leerlingen die wel gedoubleerd hadden. Oftewel: *de behandeling bleek effectiever voor leerlingen die niet gedoubleerd hadden.* Het is aannemelijk dat de didactische resistentie bij leerlingen die al eens zijn blijven zitten groter is dan bij leerlingen zonder doublure(s). Bovendien lag hun lees- en spellingvaardigheid bij de start van de behandeling lager dan die van leerlingen die niet waren blijven zitten.

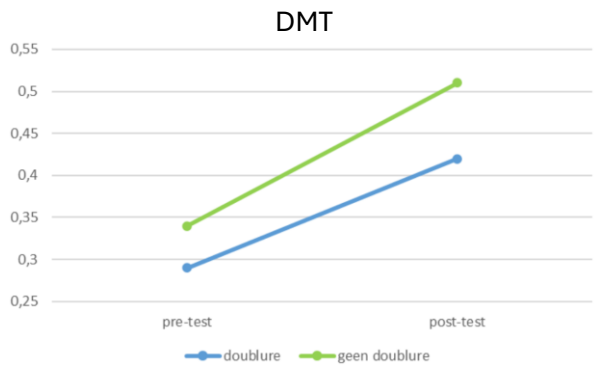

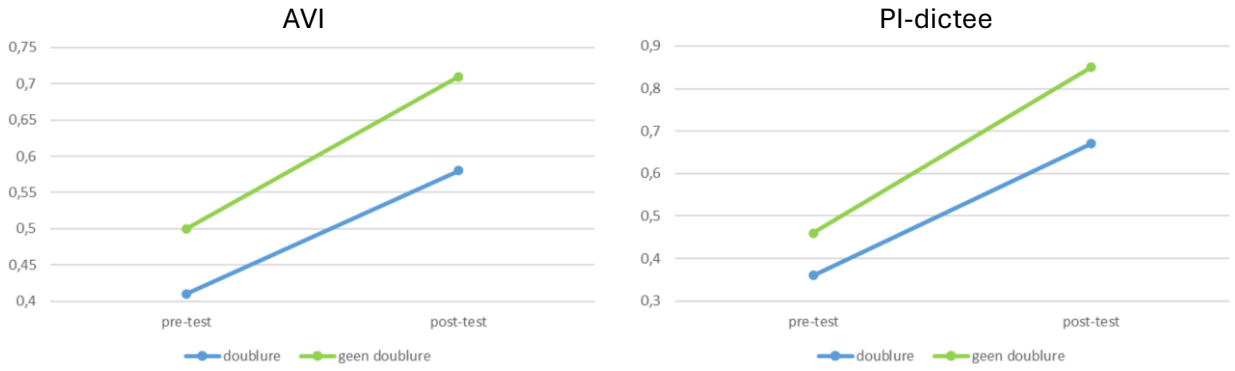

Leerrendement op pre- en post-test, uitgesplitst voor doublure. Figuren 1, 3, 5 en 6 uit het onderzoeksrapport (blz. 13)

Onderbouw/middenbouw/bovenbouw

(onderbouw groep 3-4, middenbouw groep 5-6 en bovenbouw groep 7-8)

In zowel de onder-, midden- als bovenbouw maakten de leerlingen een significante groei door van het begin tot het eind van de behandeling. Het bleek dat deze groei, bij alle toetsen met uitzondering van de DMT, verschilde tussen de bouwen. Zo bleek dat de stijging in scores op de EMT het grootst was in de onderbouw. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het leerrendement op de pre-test in de onderbouw bij de EMT een stuk lager was dan in de andere bouwen; dit laat mogelijk ruimte voor een sterkere groei.

De groei in scores bij het tekst lezen (AVI), lezen van pseudowoorden (Klepel) en spellen van zinnen (ZISB-dictee) bleek het grootst in de onder- en middenbouw ten opzichte van de bovenbouw. Bij de spelling van woorden (gemeten met het PI-dictee) bleek de groei in scores in de middenbouw het grootst.

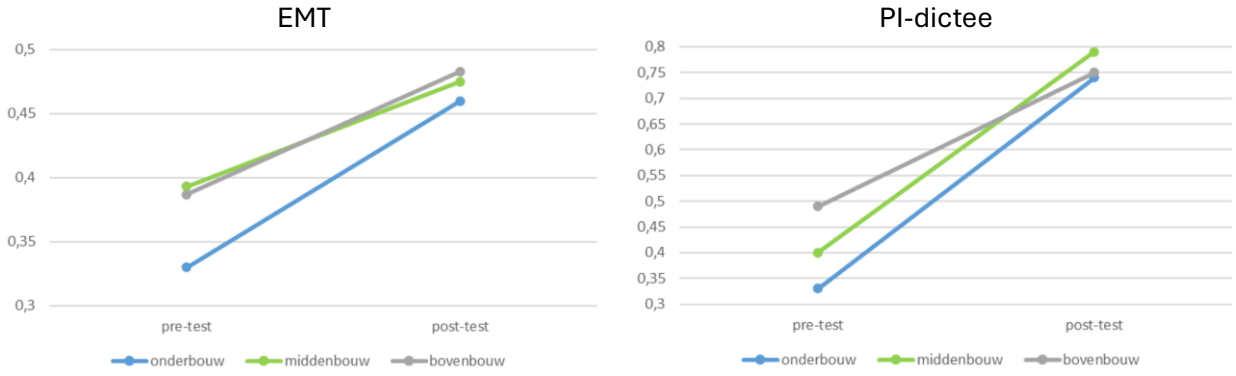

Leerrendement op pre- en post-test, uitgesplitst voor bouw. Figuren 7 en 10 uit het onderzoeksrapport (blz. 15 en 16)

Comorbiditeit

Alle leerlingen maakten een groei door in leerrendement van het begin tot het eind van de behandeling. De stijging in leerrendement tussen pre-test en post-test was significant groter voor leerlingen met comorbide problemen, dan voor leerlingen zonder comorbide problemen. Dit betrof kleine tot middelgrote effecten.

Dit is een belangrijk resultaat in het licht van de wijzigingen in de criteria van de vergoede dyslexiezorg. Sinds 2022 komen leerlingen in aanmerking voor vergoede dyslexiezorg wanneer sprake is van ernstige Dyslexie (ED) in plaats van Ernstige Enkelvoudig Dyslexie (EED). Dat betekent dat ook leerlingen waarbij sprake is van comorbide problematiek in aanmerking kunnen komen voor vergoede zorg.

Ook dyslectische leerlingen met co-morbiditeit kunnen goed worden geholpen met de F&L-behandeling. De resultaten laten zien dat een dyslexiebehandeling juist ook voor leerlingen met co-morbiditeit voor vooruitgang op lezen en spellen kan zorgen en voor spellen zelfs voor een grotere vooruitgang dan leerlingen zonder comorbiditeit.

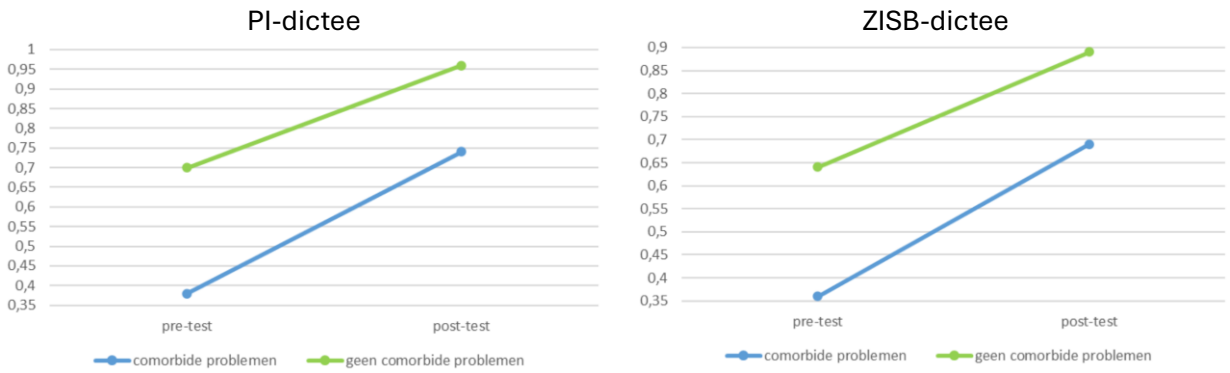

Leerrendement op pre- en post-test, uitgesplitst voor comorbiditeit. Figuren 14 en 15 uit het onderzoeksrapport (blz. 18)

Meertaligheid

Zowel eentalige als meertalige leerlingen maakten een significante groei door in leerrendement van het begin tot het eind van de behandeling. De stijging in leerrendement tussen pre-test en post-test bij spelling (PI-dictee en ZISB-dictee) was significant groter voor meertalige leerlingen, dan voor niet-meertalige leerlingen. *Ook meertalige dyslectische leerlingen kunnen goed worden geholpen met de F&L-behandeling.*

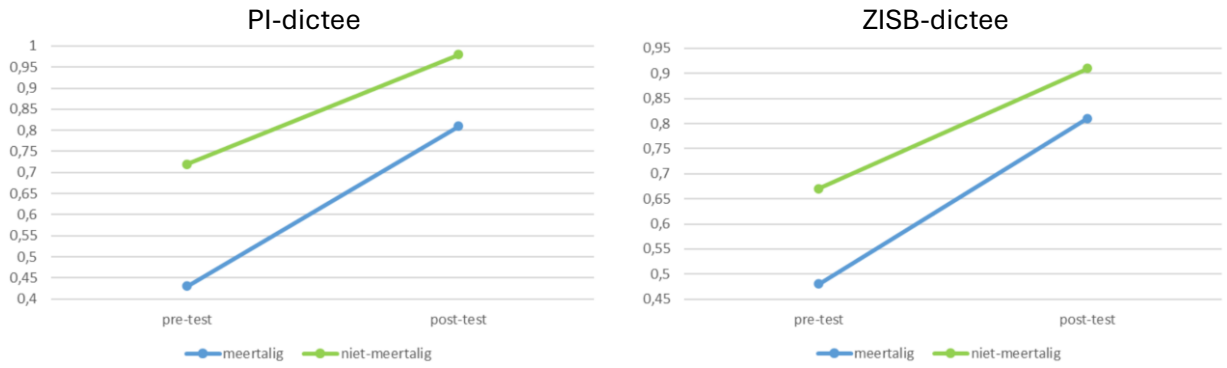

Leerrendement op pre- en post-test, uitgesplitst voor meertaligheid. Figuren 16 en 17 uit het onderzoeksrapport (blz. 20)

Meer informatie

Meer informatie over de studie leest u in het onderzoeksrapport.

Ga naar www.fenlexpertisecentrum.nl voor de eerdere effectstudies en andere publicaties. Hier vindt u ook meer informatie over de F&L-methode® en de F&L-software voor de behandeling van dyslexie.

Vragen? Mail naar info@fenlexpertisecentrum.nl of bel naar 0345 544 617.